Reactie cliëntenraden/LOC op Dialoognota Ouder Worden 2020 - 2040

Geplaatst op 18 maart 2021

In februari en maart 2021 heeft LOC Waardevolle zorg vier bijeenkomsten georganiseerd voor cliëntenraden over de 'Dialoognota Ouder Worden 2020-2040' van VWS. Tijdens deze bijeenkomsten hebben cliëntenraden aangegeven wat zij belangrijk vinden. Eén van deze bijeenkomsten was specifiek met centrale cliëntenraden, de andere drie met een diversiteit aan cliëntenraden uit de ouderenzorg.

Verderop in dit artikel volgen de belangrijkste punten die de cliëntenraden willen meegeven als reactie op de 'Dialoognota Ouder Worden 2020-2040'. Maar eerst een algemene reactie van LOC op het stuk van VWS, vanuit haar visie op Waardevolle zorg.

Reactie LOC

In het VWS-stuk is te lezen dat er alleen ambities in het stuk worden besproken die "mogelijk zijn in de context van grenzen aan beschikbare financiële middelen en menskracht." We moeten leren omgaan met schaarste, is de boodschap.
Cliëntenraden en LOC zeggen al jaren dat systemen dienend moeten zijn aan mensen en niet andersom. Maar doordat VWS er bij deze nota vanuit gaat dat er een tekort aan geld en menskracht zou zijn, zet het ministerie het systeem voorop. Geld en menskracht bepalen de kaders en alle te maken keuzes, ambities – als het aan het ministerie ligt. Maar dus niet mensen en wat zij daadwerkelijk nodig hebben of belangrijk vinden. VWS schrijft dan ook dat er mogelijk een aantal pijnlijke 'maatregelen' nodig kunnen zijn.

Diepgaand onderzoek nodig

LOC onderzoekt op dit moment of het wel klopt, dat er niet genoeg geld en menskracht is. Wat al duidelijk wordt, is dat door een eenzijdige focus op financiën en tekorten, menswaardige oplossingen veelal buiten beschouwing blijven. We hebben beschreven dat er al jaren sprake is van een personeelstekort in de zorg, en dat het opmerkelijk is dat er niet fundamenteel naar oplossingen is gezocht. Het is eerder andersom; in

de zorg worden maatregelen genomen, waardoor het voor steeds minder mensen aantrekkelijk is geworden om er te gaan werken. In dit eerste artikel (pagina 42) in de serie over ons onderzoek hebben we nog maar enkele manieren beschreven hoe je het voor elkaar zou kunnen krijgen dat mensen daar graag zouden werken.

In het eerste artikel schrijven we ook dat dit diepgaand onderzocht moet worden. Pas als je meer inzicht hebt in het antwoord op de vraag of er *werkelijk* niet genoeg personeel is voor de zorg, weet je of het écht noodzakelijk is om dat bepalend te laten zijn voor hoe je naar mogelijkheden kijkt. Pas dan weet je of het écht noodzakelijk is om mensen op te roepen om te wennen aan schaarste. Laat staan of het noodzakelijk is om mensen hun mogelijkheden om zorg te krijgen ernstig in te perken, iets dat VWS ook voorstelt.

Waarde(n) voorop

Fundamenteel anders kijken, zoals hierboven beschreven, vraagt iets van de samenleving. En vooral ook van beleidsmakers. Want oplossingen worden vooral gezocht in bestrijding van symptomen (tekorten), in plaats van eerst te kijken naar het fundament (de waarde van de zorg). Door te kijken naar die waarde(n) – dat waar het ons uiteindelijk om gaat in de zorg – kun je tijd, aandacht en geld uit laten gaan naar structurele oplossingen. En dat is cruciaal, willen we zorg waardevolle zorg laten zijn.

Dat geld er niet zou zijn, is ook niet zonder meer waar. Er is geen gebrek aan geld voor het faciliteren van zulke wezenlijke veranderingen áls je daarvoor wilt kiezen. Dat blijkt ook uit onderzoek waar we in volgende artikelen in de genoemde serie op in gaan. Onlangs is er ook een boek verschenen dat op dit onderwerp ingaat met als titel 'Heilige zorghuisjes, is zorg echt onbetaalbaar?' In het boek wordt beschreven dat de zorg terecht gekomen is in een inefficiënt, geldverslindend systeem.

Reactie aangesloten cliëntenraden

De belangrijkste punten die de bij LOC aangesloten cliëntenraden VWS willen meegeven volgen hieronder.

Werken aan een gedragen visie

In de Dialoognota staan heel veel verschillende maatregelen. Maar cliëntenraden signaleren dat vooral over ouderen wordt gesproken en niet met ouderen. Zij vinden daarom het volgende van belang:

- Werk aan een gedragen visie op de toekomst van de samenleving en de positie van ouderen daarbinnen in het bijzonder.
- Betrek ouderen consequent bij het maken en uitvoeren van alle maatregelen.
- Zorg dat ouderen te allen tijde zelf besluiten kunnen nemen over hun eigen leven.
- Neem altijd mensen zelf als uitgangspunt bij nieuw beleid.
- Werk aan een samenleving waarin aandacht en warme zorg voor elkaar centraal staan.
- Begin met wensen en behoeften van mensen als uitgangspunt vóór financiële overwegingen. Anders krijg je oplossingen waar mensen niet op zitten te wachten.

- Houd rekening met alle vormen van diversiteit, zoals afkomst, culturele achtergronden en het verschil tussen stad en platteland.

Voorbereiden op ouder worden

Cliëntenraden vinden het van belang dat mensen zich voorbereiden op het ouder worden. Maar ook dat zij daarbij hulp krijgen waar dat nodig is. Daarbij noemen cliëntenraden de volgende punten:

- Stimuleer mensen om tijdig na te denken wat zij belangrijk vinden.
- Help mensen bij het maken van de juiste keuzes. Bijvoorbeeld door een woon-baan gesprek en gesprekken met mensen zelf en niet over hen.
- Richt laagdrempelige en herkenbare plekken in waar (toekomstige) ouderen informatie kunnen krijgen over de volgende levensfase.
- Faciliteer dat ouderen elkaar helpen door ervaringen te delen over het ouder worden en passende maatregelen.
- Realiseer dat iedere levensfase nieuwe wensen en behoeften oplevert. Dat kan soms snel veranderen door ziekte, het wegvallen van een naaste of verandering in het leven.

Kracht van ouderen

Ouderdom wordt teveel en te vaak als een probleem gezien, terwijl het ook allerlei kansen heeft. Cliëntenraden zien daarbij de volgende mogelijkheden:

- Start een maatschappelijk debat om het beeld over ouderen te kantelen.
- Maak gebruik van de talenten van ouderen. Bijvoorbeeld door werkzaam te zijn in repair-cafés of als vrijwillige tuinman.
- Stimuleer ouderen om hun kwaliteiten in te zetten voor de samenleving waar zij dat willen en waar behoefte is.
- Help ouderen bij het leggen van nieuwe contacten en het uitvoeren van hobby's.
- Heb aandacht voor diversiteit en maatwerk. Sluit aan bij de cultuur en waarden van mensen.
- Betrek ouderen vroegtijdig bij nieuw beleid en geef hen invloed.

Verbinding tussen generaties

De Dialoognota gaat over ouderen en ouderenzorg. Cliëntenraden wijzen erop dat er veel kansen in het verbinden van generaties:

- Zie ouderen veel meer als onderdeel van de samenleving en niet als een geïsoleerde groep.
- Laat ouderen en jongeren meer door elkaar wonen, zodat ze elkaar kunnen helpen en versterken.
- Help ouderen om nieuwe rollen te vervullen voor andere generaties (bijvoorbeeld op scholen) en omgekeerd.

- Stimuleer meer dialoog tussen ouderen en jongeren.

Prettig wonen

Tijdens de drie dialoogbijeenkomsten is de woonomgeving van ouderen zeer uitgebreid aan de orde gekomen. Met steeds het uitgangspunt dat mensen op een manier kunnen wonen die bij hen past. Cliëntenraden vinden het volgende van belang:

- Bouw nieuwe geclusterde woonvormen als alternatief voor het verzorgingshuis.
- Faciliteer een goede doorstroming tussen de diverse woonvormen. Onder andere door sociale huur betaalbaar of kleiner wonen te belonen.
- Denk breder bij het bouwen. Bijvoorbeeld door verschillende woonvormen en leeftijden onder één dak te plaatsen.
- Zorg voor voldoende diversiteit in woonvormen, omdat mensen verschillende woonwensen hebben.
- Versnel het bouwen van geschikte woningen vanwege de hoge woningnood.
- Wees creatief bij het ombouwen van bestaande gebouwen. Alleen nieuwbouw is niet realistisch en gewenst.
- Betrek ervaringsdeskundigen en andere experts bij het bouwen, zodat de gebouwen ook in de praktijk geschikt zijn voor bijvoorbeeld mensen in een rolstoel of met andere bewegingsbeperkingen.

Technologie

Technologie biedt allerlei kansen voor de toekomst. Maar kent ook beperkingen. Cliëntenraden noemen de volgende aandachtspunten:

- Betrek ouderen zelf bij het ontwerpen van technologie, zodat het maximaal aansluit bij wat zij in de praktijk nodig hebben.
- Realiseer dat niet alle ouderen met technologie om kunnen of willen gaan. Zorg daarbij voor voldoende ondersteuning.

Faciliterend systeem

Het systeem en de wetgeving moeten mensen faciliteren in plaats van omgekeerd. Cliëntenraden vinden daarbij het volgende van belang:

- Ontschot de huidige wetten rond zorg en ondersteuning.
- Regel dat er één toegangspoort is tot zorg en ondersteuning.
- Geef de gemeenten voldoende (financiële) middelen om hun taken uit te kunnen voeren.
- Zorg dat er één plek is waar ouderen hun vragen kunnen stellen en integraal kunnen bespreken wat zij in hun leven nodig hebben. Dat is breder dan alleen de zorg.
- Bevorder samenwerking tussen alle instanties die met ouderen bezig zijn en betrek daar ook de

wetenschap bij.
- Organiseer zorg, ondersteuning en alle hulp als netwerk met mensen en om hen heen.
- Regel dat voorzorg en preventie ook betaald wordt, en niet alleen de zorg zelf.
- Zorg dat mantelzorgers en vrijwilligers beter ondersteund worden.
- Maak werken in de ouderenzorg aantrekkelijker. Onder andere door grotere contracten, aansprekende opleidingen en een passende beloning.

Rol cliëntenraden

In de Dialoognota staan cliëntenraden niet genoemd. De cliëntenraden betreuren dat, omdat zij zich actief willen blijven inzetten voor een goede toekomst voor ouderen. Daarbij zien cliëntenraden de volgende mogelijkheden:

- Actief betrokken zijn bij de toekomstvisie.
- Het gesprek voeren met de raden van bestuur van zorgorganisaties over de toekomstvisie.
- Signaleren en bij beleidsmakers teruggeven of er voldoende aandacht is voor het welzijn van ouderen in de breedste zin (niet alleen de medische zorg).
- Aandacht vragen om ook de gemeenschap te betrekken bij de zorg voor ouderen.
- Samenwerken met medezeggenschapsorganen van andere levensdomeinen zoals wonen, welzijn en onderwijs.

Ten slotte

Cliëntenraden hebben aan LOC gevraagd de krachten van cliëntenraden te bundelen. En zo op landelijk niveau te zorgen dat het niet bij praten blijft. Het is belangrijk dat er in de praktijk wat gebeurt. Vanuit LOC pakken we die handschoen graag op!

Meer lezen

- Hier vind je de Dialoognota Ouder Worden 2020-2040

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: Adviesonderwerpen van de cliëntenraad, Organiseren en vernieuwen medezeggenschap